

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
közbenső ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.22.409/2017/7. szám

A tanács tagjai: Böszörményiné dr. Kovács Katalin a tanács elnöke

. Döme Attila előadó bíró

. Pataki Árpád bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

A felperesek képviselője:

. Kovács Péter Ervin ügyvéd

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

. Csoór György Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Csoór György ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.243/2017/4-II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 34.M/P.23.875/2015/21-I.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a felpereseknek személyenként 7.500 (hétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A közbenső ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes a tulajdonosa a B. /5, /7, /8, és /13 helyrajzi számú ingatlanoknak, az első hármat kavicsbányászati tevékenység végzésére a II. rendű felperesnek adta bérbe. A 01285/13. számú helyrajzi számú ingatlanon szolgalmi jog alapján áthalad az alperes Sz. és Sz. között 110 centiméter talajmélységben húzódó 150 milliméter átmérőjű vezetéke, amelyen az alperes szénhidrogén termékek vezetékes szállítását végzi. A szénhidrogén

termékek szállításának folyamatát az alperes az ún. üzemfelügyeleti rendszere segítségével kíséri figyelemmel. A diszpécser szolgálat által észlelt nyomás csökkenése a vezetéken szállított olajtermék szivárgására, csőtörésére vagy megfúrására utaló jelzésnek minősül. A termékvezetéken elhelyezett ún. szakaszoló állomás lehetővé teszi a nyomáscsökkenés helyének behatárolását.

- [2] Az alperes 2006. október 15. napján 02:09 és 02:44 óra közötti időpontban, valamint 03:19 és 04:12 óra közötti időtartamban észlelte a vezetékes szállítás közben bekövetkezett nyomáscsökkenést. Ennek okát nem tárta fel, a szállítást nem állította le, nem tett hatósági bejelentést, rendőrségi feljelentést, és a helyszínt sem vizsgálta meg. A 35 és 53 perces időtartamú nyomáscsökkenést a vezeték I. rendű felperes ingatlanának területén történt kilyukasztása és összesen 9.000 liter motorbenzin lecsapolása okozta, amelyet követően az elkövetők a vezeték megfúrásának helyét bedugaszolták. Az esemény következtében környezetszennyezés nem történt. 2006. október 22-én 21:30 órakor a dugasz a csőből távozott, a lyukon 43 köbméter üzemanyag kifolyt a vezetékből, és a talajba szivároghva a talaj és a talajvíz szennyeződését okozta. Az alperes erről 2006. október 24-én 14:48 órakor tett bejelentést az illetékes környezetvédelmi hatóságnak.
- [3] 2006. december 13-án az előző szennyezés helyétől kb. 8-10 méter távolságra ismételten szénhidrogén folyt a talajba, kb. 15 köbméter. Az alperes feljelentése szerint a kerozin azért folyt ki, mert az ismeretlen tettesek által korábbi időpontban itt is elhelyezett ún. lopócsonk szakszerűtlen tömítését a szállított anyag feloldotta, és a csonton keresztül távozott a környezetbe az üzemanyag. Ezt az eseményt az alperes 2006. december 13-án 9:54 órakor jelentette be az illetékes környezetvédelmi hatóságnak.
- [4] A folyamatban lévő kármentesítés céljára az alperes az I. rendű felperes tulajdonában álló B. /13, /17 és /20 helyrajzi számú ingatlanokat használja. A bekövetkezett környezetszennyezés miatt a II. rendű felperesnek a bányászati tevékenységét fel kellett függesztenie, a folyamatban volt bánya alapítási eljárás is felfüggesztésre került.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperesek keresetükben a környezetszennyezésből fakadó káraik megtérítése és a kármentesítéssel kapcsolatos kártalanítás iránt terjesztettek elő keresetet.
- [6] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kártalanításra vonatkozó igényt jogalapjában nem vitatta, de a kereset elutasítását kérte a kártérítési igény vonatkozásában. Állította, hogy a

környezetszennyezést nem üzemzavar és havária okozta, hanem bűncselekmény, emiatt működési körén kívül eső okból ered. Előadta, hogy a vezeték megfűrése a technika fejlettségi viszonyai között elháríthatatlan és kivédhetetlen. Álláspontja szerint a kármentesítési és kárelhárítási tevékenységét hatósági előírások és határozatok alapján végezte.

Az első- és másodfokú közbenső ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperesnek az I. és II. rendű felpereseket ért azon károkért való teljes kártérítési felelőssége fennáll, amely az alperes által üzemeltetett Sz.-Sz. 6-os felszín alatti szénhidrogén termékvezetékéből a B. /13 helyrajzi számú ingatlan területén történt szénhidrogén-származéknak 2006. október 22-i és 2006. december 13-i környezetbe kerülése miatt keletkezett. Megállapította továbbá, hogy az I. rendű felperesnek a B. /13, /17, és /20 helyrajzi számú ingatlanok alperes általi, a kármentességgel összefüggő használatáért előterjesztett kártalanítás iránti joga fennáll 2016. január 1. napjától kezdődően az alperes általi kármentesítés befejeztéig.
- [8] Az elsőfokú bíróság alkalmazta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 345. § (1) bekezdését, továbbá a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 101. § (1) bekezdését és 103. § (1) bekezdését. Megállapította, hogy a káresemény bekövetkezésének közvetlen oka nem a bűncselekmény volt, hanem az ún. lopócsonkon elhelyezett szakszerűtlen tömítés eltávozása, amiből arra következtetett, hogy a kőolaj-származék kiáramlása elhárítható lett volna, ha az észlelt nyomáscsökkenés okát az alperes feltárja, amire a káresemény idején rendelkezésre álló technikai feltételek mellett elegendő lett volna az észleléstől számított 4-5 óra. E kötelezettség elmulasztását az alperes terhére értékelte. Megítélése szerint a kár nem az alperes veszélyes üzemi tevékenységén kívüli okból következett be, és nem is volt elháríthatatlan.
- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú közbenső ítéletet fellebbezett részében helybenhagyta. Érdemi döntése meghozatala során - a Pp. 235. § (1) bekezdésére utalással - figyelmen kívül hagyta az alperes fellebbezésében állított új tényeket és hivatkozott új bizonyítékokat. Az elsőfokú közbenső ítéletet a rendelkezésre álló adatok alapján bírálta felül. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást maga is elfogadta ítélezése alapjául, és az érdemi döntéssel is egyetértett, a jogi indokokat azonban kiegészítette.
- [10] Felhívta a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 1. § (1) bekezdésének f) pontját, 2. § (1) bekezdését, továbbá a Kvtv. 4. § i) és l) pontját és 6. § (1) bekezdését is. Egyetértett az elsőfokú

bíróssággal abban, hogy a szénhidrogén vezetékes szállítása veszélyes üzemi tevékenység, az ehhez kapcsolódó tárgyi felelősség szabályait azonban azért tartotta irányadónak, mert a felperesek kára az alperes magatartásának olyan elemével összefüggésben keletkezett, amely miatt az környezetet veszélyeztetőnek minősül. Ezért a Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján az alperes felelősség alóli mentesüléséhez annak bizonyítását tartotta szükségesnek, hogy a kárt a - környezetet veszélyeztető - tevékenysége körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Tévesnek találta az alperesnek azt a hivatkozását, hogy a vezetékek bűncselekménnyel való megsértése feltétlenül a mentesülését eredményezné, ugyanis elháríthatatlannak ezt csak arra az esetre nézve tekintette, ha váratlansága folytán objektíve lehetetlen védekezni a következménye ellen. A mentesülés körében azt vizsgálta, hogy a vezetékek sérüléséről való tudomásszerzését követően az alperes milyen intézkedéseket tett a sérülés következményeinek elhárítása érdekében.

- [11] Megállapította, hogy a 2006. október 23-i helyszíni szemlén rögzítettek szerint a vezetékek kiásott nyomvonala nem volt visszatemetve, és arra nézve nem merült fel adat, hogy október 15-e és 23-a között újabb illegális vételezés történt volna. Ezért kétségesnek találta az alperesnek azt az állítását, hogy a csővezeték érintett szakaszát az eset észlelését követően bejárta a fúrás helyszínének beazonosítása érdekében, de arra a visszatemetett homokos felszín miatt nem volt lehetőség. Utalt arra, hogy a vezetékekre az alperes 2006. október 20-án nagy érzékenységgű szivárgás-távadókat telepített ugyan, azok azonban csak a jövőbeli újabb vételezések helyszínének beazonosítását segítették elő, és az alperesnek számítania kellett arra, hogy az elkövetők által megfúrt vezetékek dugaszolása nem szakszerű. Kiemelte, hogy az alperes 2006. december 14-i feljelentése szerint az előző napon mért adatok ismét a vezetékek megfúrására utaltak, a helyszíni feltárás alapján az elkövetés a korábbi vezetékek megfúrás helyszínétől kb. 8 méterre történt, a rendelkezésre álló adatok azonban ebben az esetben sem tették lehetővé annak megállapítását, hogy tudomásszerzése időpontjához képest az alperes haladéktalanul és mindent megtett a környezetkárosodás elhárítása érdekében. Ugyanis a szállítás leállításának időpontja kétséget kizáróan nem volt megállapítható, a feljelentés az elkövetés idejét 2006. december 13-ának 1:06 órájára, az alperes képviselőjében eljáró K.Z. a rendőrségi szemle során 4 és fél 5 óra közötti időre, a vízügyi felügyelőség ugyanezen a napon felvett jegyzőkönyve pedig egy-két nappal korábbi időpontra valószínűsítette. Mindebből arra következtetett, hogy az alperes az első alkalommal nem tett meg mindent a megfúrt vezetékek helyének megállapítása és kijavítása érdekében, a vezetéken annak ellenére szállított, hogy tudomása volt a korábbi megcsapolásról, a vezetékek olyan sérüléséről, ami a környezetkárosítás veszélyét jelentősen növelte, és a második alkalom esetében sem bizonyította, hogy időben megtette a megfelelő intézkedéseket, mert a 2006. október 20-án beépített nagy

érzékenységgű szivárgás-távadóknak a környezetszennyezés helyét és idejét nagy pontossággal jelezni kellett. Mindezek folytán az alperes felelősség alóli mentesülését maga sem állapította meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A jogerős közbenső ítélettel szemben az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezése, és elsődlegesen az elsőfokú közbenső ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezéssel az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása, másodlagosan a kereset elutasítása iránt. A másodfokú bíróság által megsértett jogszabályként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (1) bekezdését és 221. § (1) bekezdését jelölte meg, hivatkozva arra, hogy az eljáró bíróságok a tényállást megalapozatlanul állapították meg, a perbeli bizonyítékokat a logika szabályaival ellentétes módon okszerűtlenül mérlegelték, és indokolási kötelezettségüknek sem, illetve nem megfelelően tettek eleget.
- [13] Állította, hogy a korabeli felügyeleti rendszere a megfúrás helyét nem tudta azonosítani, a következő napok helyszíni bejárásai pedig nem hoztak eredményt, a bűncselekmény váratlan és elháríthatatlan volt. Állította, hogy a 2006. október 15-én rendelkezésére álló technika csak tartós, több órán keresztül termék-elfolyás mellett tudta volna a vezetékfúrás helyét megfelelő pontossággal megállapítani. Ennek alátámasztásaként hivatkozott M.T. tanú vallomására. Utalt rá, hogy tevékenységei között nem szerepel a vezeték megfúrása, a terméklopás vagy a szakszerűtlen vezetéklezárás, amire tekintettel a kár okát a tevékenységi körén kívül esőnek tekintette. Az október 23-i szemle jegyzőkönyvének másodfokú bíróság általi figyelembevételét iratellenesnek találta, mert az S. Zrt. által készített jegyzőkönyv nem utal a vezeték nyitottságára, az ott írt nyiladék nem kiásott vezetéket, hanem erdőnyiladékot jelent, amelyen keresztül halad a perbeli vezeték. Vitatta, hogy számítania kellett volna a vezeték elkövetők általi dugaszolásának szakszerűtlenségére.
- [14] Kérte figyelembe venni a fellebbezésében hivatkozott új tényeket és új bizonyítékokat a Pp. 235. § (1) bekezdésének alkalmazásával, utalva arra, hogy a fellebbezés egésze és a bizonyítási indítványai is az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának megállapítására és ezen keresztül megváltoztatására vagy hatályon kívül helyezésére irányult, indítványai a részben iratellenesen megállapított és egyoldalúan mérlegelt tényállás jogszerűtlenségét voltak hivatottak orvosolni.
- [15] Vitatta a II. rendű felperes jogtanácsosának az I. rendű felperes perbeli képviselőjére való jogosultságát is, figyelemmel a jogtanácsosi tevékenységről szóló 1983. évi 3. törvényerejű rendeletre, mivel az I. rendű felperes a meghatalmazást a II. rendű felperes jogtanácsosának nem a II. rendű felperes törvényes

képviselői minősége körében adta.

- [16] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős közbenső ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [17] Kifejtették, hogy a termékvezeték bármilyen sérülése az alperes üzemi tevékenységében meghatározó, szervezeti rendszerében megjelenő lényeges elem, ún. üzemzavar, aminek elhárítása, a tényleges és lehetséges következményei elleni védekezés, ennek keretében kiemelten a károk bekövetkezésének megelőzését szolgáló azonnali intézkedések megtétele, az üzemzavar megszüntetése az alperes alapvető kötelezettsége. Hivatkoztak arra, hogy a 2006. október 15-én azonosított vezetéksérülés üzemzavart jelentett, amire tekintettel a vezetéken való szállítás azonnali leállítása, az adott vezetékszakasz leürítése kötelezettsége lett volna az alperesnek, és erre a konkrét lehetősége is megvolt, amint a vezetéksérülés kijavítása esetében a későbbi javítás kapcsán ez meg is valósult. Felhívták a figyelmet arra, hogy az alperes a 2006. október 15-i beavatkozásokat a felügyeleti szerveknek jogszabályi kötelezettsége ellenére sem jelentette be, és rendőrségi feljelentést sem tett, holott a bányafelügyeleti hatóság az alperest nyilvánvalóan az üzemzavar feltárására, elhárítására kötelezte volna a további vezetékes szállítások egyidejű megtiltásával, és ez alkalmas lett volna a káresemény bekövetkezésének megakadályozására is. Állították, hogy az alperes üzemfelügyeleti rendszere megfelelő pontossággal képes volt a vezetéksérülés helyének meghatározására. Hivatkoztak az alperes interneten közzétett 2000. március 31-i közleményére, amely szerint a világon korábban sehol nem használt számítógépes, műholdas és akusztikai megoldások együttes alkalmazásának köszönhetően rendkívül gyorsan, alig pár perc alatt 200 méter pontossággal be lehet határolni a csővezeték esetleges sérülésének helyét, legyen szó műszaki hibáról vagy szándékos rongálásról, a szakemberek azonnal közbeléphetnek és megakadályozhatják, hogy az olajtermékek elszivároghassanak, környezetszennyezést okozzanak. Utaltak K.G-nek, az alperes logisztikai igazgatójának 2001. évi nyilatkozatára, amely szerint az üzemfelügyeleti rendszer segítségével 50 méteres pontossággal meg lehet határozni az esetleges sérülés, szivárgás helyét, a rendszernek pedig az elsődleges feladata a környezeti károk megelőzése. B.F., az alperes biztonsági igazgatójának közlése szerint az észlelőrendszer jelzései alapján az alperes ún. beavatkozó csapatai legfeljebb 1 órán belül a hálózat bármely pontjára eljutnak és 99,9%-os eredményességgel tetten érik az esetleges megcsapolást. Az alperesi ügyvezető nyilatkozata alapján a rendszer segítségével már igen kis mennyiségű olajtermék-elfolyást azonnal érzékelni lehet, a logisztikai diszpécser központban a csővezeték sérülési helyének pontos meghatározásával.
- [18] Kitértek arra, hogy az S. Zrt. október 23-i jelentése szerint „a nyiladékon húzódó mindhárom vezeték nyomvonalát ismeretlenek megásták”.

- [19] Észszerű és logikus megállapításnak tekintették, hogy az alperesnek számítania kellett az elkövetők által megfúrt vezeték dugaszolásának szakszerűtlenségére.
- [20] Az I. rendű felperes perbeli jogi képviselőjének ellátásával kapcsolatosan utaltak a Pp. 67. § (1) bekezdés b) pontjára, állítva, hogy a képviselői jog a pertársi eljárási jogviszonyból fakadó meghatalmazáson alapult, a meghatalmazás kifejezetten ezt a viszonyt megjelölve, a II. rendű felperes képviselőjére személyesen jogosult személynek szolt, aki egyúttal a II. rendű felperes jogtanácsosi képviselőjét is ellátja. Ehhez képest az alperes által hivatkozott jogszabályi korlátozást csak a magánszeméllyel kötött megbízásra vonatkoztatták. Kérték a Pp. 275. § (3) bekezdésének figyelembe vételét is, utalva arra, hogy az első- és másodfokú bíróságok a jogalap körében hozták meg az érdemi döntésüket, amely a pertársakat illetően azonos ténybeli és jogi alapból ered, ezért a képviselői jog esetleges hiánya sem hat ki lényeges módon az érdemi döntésre.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [22] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 272. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértések és azok előadott indokai tekintetében vizsgálta felül.
- [23] A másodfokú bíróság megfelelően értelmezte és helyesen alkalmazta érdemi döntése meghozatala során a Ptk. 345. § (1) bekezdését. Eszerint aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. A rendelkezés szerint ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.
- [24] Helyesen fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy bár az alperes vezetékes termékszállítása önmagában is fokozott veszéllyel járó tevékenység, a keresetet megalapozó felelősségét nem ez, hanem az emberi környezetet veszélyeztető mulasztása alapozza meg. E felelősség alóli mentesüléshez az alperesnek az eljárás során nem azt kellett bizonyítania, hogy az érintett termékvezeték tetszőleges helyen való, előre nem látott időpontban történő megfúrása útján elkövetett terméklopás a technikai fejlődés adott állása mellett számára el nem hárítható és a fokozott veszéllyel járó tevékenysége körén kívül esik, hanem azt, hogy e bűncselekmény útján keletkezett, környezetet veszélyeztető helyzet megszüntetése, ezáltal a környezeti kár megelőzése is a tevékenysége körén kívül eső és a technikai fejlődés adott állása mellett számára nem teljesíthető feladat volt. A felperesek kereset tárgyává tett

kárának közvetlen oka ugyanis nem maga a bűncselekmény, hanem a károsodás veszélyével járó helyzet kialakulása volt. Kétségtelen, hogy ez a helyzet bűncselekmény elkövetése eredményeként alakult ki, ezért az alperes felelősségének elbírálása körében azt kellett vizsgálni a perben, hogy feladata volt-e a veszélyhelyzet megszüntetése, erre képes volt-e, vagy képes kellett volna-e legyen, és az teljesíthető volt-e a káresemény tényleges bekövetkezését megelőző időben.

[25] A felperesek már az elsőfokú eljárás során statisztikai adatsoron mutatták be, hogy a termékvezetékbe való illetéktelen beavatkozások nem kivételes események, és az alperes termékvezeték-üzemeltetői tevékenységének része a felszín alatti szennyezettségek kialakulásának megelőzését célzó tevékenység. A felperesek az eljárás során az alperes felelősségének ténybeli alapjaként többek között ennek elmaradását is állították. Egyértelműen nyilatkoztak arról a jogi álláspontjukról, hogy a károk oka az alperes környezetveszélyeztető, illetve veszélyes üzemi tevékenysége körében következett be. A 2016. október 18-án tartott tárgyaláson tett nyilatkozatukban is kifogásolták jogi képviselőjük útján, hogy az alperes az azonnal szükséges kárelhárítási tevékenységét nem végezte megfelelően és a kármentesítés során sem volt megfelelő az eljárása. Az elsőfokú bíróságtól kapott tájékoztatás alapján is tisztában kellett legyen az alperes azzal, hogy őt terheli a kár okának a tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlanságára vonatkozó bizonyítás. Az alperes azonban a bizonyítási feladatát a bűncselekmény és annak elháríthatósága körében értelmezte, annak ellenére is, hogy a felperesek az alperes által nyilvánosságra hozott dokumentumokkal alátámasztva részletezték, mit lehetett és kellett volna tennie az alperesnek a kármegelőzés körében.

[26] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében állította, hogy a korabeli felügyeleti rendszere a megfúrás helyét csak tartós, több órán keresztül termék-elfolyás mellett tudta volna azonosítani, a következő napok helyszíni bejárásai pedig nem hoztak eredményt. Ennek alátámasztásaként hivatkozott M.T. tanúvallomására. Elöljáróban utal a Kúria arra, hogy a Ptk. 345. § (1) bekezdésének alkalmazása körében nem annak van jelentősége, hogy az alperes rendelkezésére álló technikai feltételek konkrétan mire nyújtottak lehetőséget és mire nem, hanem - amint az alperes maga is hivatkozott rá a bírói gyakorlatból - az elháríthatatlanság akkor állapítható meg, ha a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége (BDT2002. 678.). Az adott esetben azonban nem csak ez utóbbinak az ellenkezője állapítható meg, hanem az is, hogy az alperes rendelkezett a kármegelőzéshez szükséges technikai és személyi feltételekkel.

[27] A felperesek már az elsőfokú eljárás során csatolták az alperesnek a kőolaj- és olajtermék-logisztikai tevékenységéről szóló tájékoztatóját, amely szerint az 1999-re kialakított

üzemfelügyeleti rendszere magas (99,9%-os) üzembiztonságú, minimális létszám mellett is lehetővé teszi az olajtermék-elfolyás (szivárgás, csőtörés, megfúrás) azonnali érzékelését a logisztikai diszpécser központban már igen kis mennyiség mellett is, a csővezeték sérülési helyének pontos meghatározásával, aminek elsődleges célja a gyors beavatkozás, így a termékveszteség és az elfolyás okozta környezeti kár minimalizálása. Csatolták az alperes 2014-es környezetvédelmi jelentését, amely szerint a terméktávvezetéknek az 1990-es évek közepén indult üzembe helyezését követően bevezetésre került a SCADA jellegű üzemfelügyeleti rendszer, ami a teljes kőolaj- és termékvezeték hálózatra kiterjed, és amelynek része a szivárgásérzékelő modul (Leak detection system). E közlemény szerint is a terméktávvezeték-üzemeltetési diszpécser központban már igen kis mennyiségű olajtermék-elfolyást érzékelni lehet a csővezeték sérülési helyének pontos meghatározásával, aminek elsődleges célja a gyors beavatkozás, a termékveszteség és az elfolyás okozta környezeti kár minimalizálása érdekében. Az alperes az elsőfokú eljárás során meg sem kísérelte ennek ellenkezőjét bizonyítani. A 10. sorszámú beadványába foglalt nyilatkozata szerint a perben erre nem kívánt reagálni, csak annyiban, hogy a normál üzemszerű tevékenységtől eltérő esemény üzemzavarnak minősítése – szerinte – nem jelenti az illegális beavatkozás tevékenységi körén belüliségét. Ez azonban nem cáfolja azt, hogy az alperesnek saját – nyilvánosságra hozott – közleményei szerint is a környezeti károsodást előidéző veszélyhelyzetek kialakulásának időpontjában ténylegesen rendelkezésre álltak azok a technikai feltételek, amelyek mellett a vezetéksérülés helyének pontos meghatározásával a kár megelőzéséhez szükséges beavatkozást gyorsan el tudta volna végezni.

- [28] Ezt M.T. tanúvallomása sem cáfolja. A vallomás szerint a megfúrás tényét maga a rendszer nem érzékeli, csak a szállított üzemanyag mennyiségének csökkenését, és az érintett kb. 15 kilométer hosszúságú vezetékszakasz csak a szállítás leállítása mellett határolható be, majd ez gyalogosan kb. 3 óra alatt járható be. A vallomásnak e része és az idézett okiratok tartalma között a különbség mindössze a műszaki helymeghatározás pontosságában van, a veszélyhelyzet azonnali érzékelhetőségében és a helyszín gyors feltárhatóságában azonban nincs. Ezen túlmenően a tanú elmondta, hogy bármilyen rendellenesség észlelésekor a helyszínen egy bilincset helyeznek el a csövön, ami a további szivárgás megakadályozását szolgálja, és ez az észleléssel egyidejűleg megtörténik azonnal, amikor az érintett helyet sikerül megtalálni. Beszámolt arról is, hogy ha a diszpécser a nyomás csökkenését észleli, dönthet a rendszer leállításáról, a szakaszolás elvégzéséről a zavar helyének megállapíthatósága érdekében, vagy dönthet a szállítás folytatásáról az elkövető elfogása érdekében, ha már ismert az elkövetés helye. Ebből következően a diszpécsernek csak akkor nem kell megtennie a szükséges intézkedéseket az üzemzavar helyének azonnali feltárása és az üzemzavar elhárítása

érdekében, ha ennek ellenkezőjét az elkövetés helyének ismerete mellett az elkövető tettenérhetősége indokolja. Az adott esetben ez utóbbi feltétel nem állt fenn. A tanú elmondta azt is, hogy a kb. fél órás nyomáscsökkenésből a diszpécser következtetett a lopás tényére, mert fél óra után visszaállt az eredeti nyomás, ami kizárta a termékvezeték üzemszerű sérülését, a szándékolatlan szivárgást. A tanúvallomás szerint az 1990. óta működő szivárgáselhárító rendszer nem tudta egész pontosan meghatározni a szivárgás helyét, ezért kellett utóbb még érzékenyebb rendszert bevezetni, azonban ha a szivárgást érzékelő modul alapján sem állapítható meg a szivárgás pontos helye, a protokoll szerint a bejárást el kell rendelni. Mindebből következően egyértelműen megállapítható, hogy bár az alperes azonnal érzékelte az üzemzavart, és egyértelműen következtetett annak okára, nem tette meg a saját protokollja által előírt intézkedéseket sem, amelyek pedig alkalmasak lettek volna a később bekövetkezett kár megelőzésére.

- [29] Ez nem csak a 2006. októberi, hanem a decemberi káresemény vonatkozásában is megállapítható. Ez utóbbi tekintetében a bűncselekmény elkövetésének ideje nem ismert, de több peradat is arra utal, hogy az azt követően a káreseményig eltelt idő elegendő lett volna a kár - tanúvallomásban leírt módon való - megelőzésére: így az alperes feljelentése, ami szerint az elkövetés december 13-án hajnali 1 órára tehető és ettől kezdve közel 9 óra telt el a környezeti kár környezetvédelmi hatóságnak való bejelentéséig, illetve a vízügyi felügyelőség jegyzőkönyve, amely még hosszabb időt valószínűsít.
- [30] Mindezekhez képest a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, október 23-ai szemlejegyzőkönyv tartalmának nem tulajdonítható kiemelkedő jelentőség, már azért sem, mert nem tekinthető alkalmasnak a 8 nappal korábbi helyszíni állapotok rekonstruálására, a vezeték-kitakarás akkori nyomainak felismerhetőségére, továbbá - a tanúvallomásból következően - az alperes protokollja szerint is az üzemzavar elhárítást annak feltárásáig és a szivárgás megakadályozásáig kell folytatni.
- [31] Az pedig bizonyítást nem igénylő ténybeli következtetés a másodfokú bíróság részéről, hogy az alperesnek számítania kellett a vezeték elkövetők általi dugaszolásának szakszerűtlenségére, hiszen a per tárgyává tett két esemény összevetéséből is megállapíthatóan az elkövetés módszere nem az azonos helyről történő vételezés, így a lopási cselekmény befejezését követően az elkövetők nyilvánvalóan feltételezhető érdeke nem a szakszerű és gondos műszaki helyreállítás, hanem a helyszín minél gyorsabb elhagyása.
- [32] Alaptalanul sérelmezte az alperes a fellebbezésében foglalt új tényállításai és az ahhoz csatolt új bizonyítékai másodfokú bíróság általi figyelmen kívül hagyását a Pp. 235. § (1) bekezdésének harmadik mondatára hivatkozással. E jogszabályi rendelkezés szerint

a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell. Ez a tilalom a fél bizonyítási cselekményeinek elvégezhetőségét korlátozza. A rendeltetéséből is következően nem értelmezhető úgy, hogy a felet a tényállítási és bizonyítás-indítványozási joga a fellebbezés előterjesztése során is változatlanul megilleti, az elsőfokú eljárásban biztosított jogköréhez igazodóan. A fellebbezés e tekintetben nem lehet a fél tényelődadás és bizonyítás körében elkövetett mulasztásai pótlásának eszköze. A korlátozás alóli kivétel nem ezt szolgálja, hanem az elsőfokú bíróság tényfeltárással, bizonyítással kapcsolatos jogsértéseinek orvoslását. Így például akkor alkalmazható, ha az elsőfokú bíróság nem, vagy nem megfelelően alkalmazta a Pp. 3. § (3) bekezdés harmadik mondatában foglalt előzetes tájékoztatási kötelezettségét és a fél emiatt nem ismerte fel az eljárás során a tényállítási, illetve bizonyítási érdekkörét, emiatt nem tett eleget ezzel kapcsolatos feladatainak, avagy megtette a szükséges nyilatkozatokat, azonban tényállításait az elsőfokú bíróság tévesen hagyta figyelmen kívül, bizonyítási indítványait pedig tévesen mellőzte.

[33] Az alperes képviseleti joggal kapcsolatos eljárási kifogása alaptalan. A Pp. 275. § (3) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartja, ha olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt. A II. rendű felperes jogtanácsosa a Pp. 67. § (1) bekezdés b) pontja alapján látta el a pertárs I. rendű felperes jogi képviseletét. Tehát eljárási szabálysértés nem történt. Megjegyzendő, hogy felülvizsgálati kérelmében maga az alperes sem jelölte meg, hogy a kifogásolt képviselet elfogadása mennyiben hatott ki az ügy érdemi elbírálására, ezért a hivatkozás nem eredményezhette a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését.

[34] A fentiekből következően a másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben írt jogszabályok megsértése nélkül hozta meg érdemi döntését, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

Záró rész

[35] A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége folytán a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeket a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperesnek kell viselnie. A felperesek jogi képviseletével felmerült munkadíjat a Kúria - a jogi képviselő időközben beállt ügyvédi státuszára is figyelemmel - a bírósági

eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) és b) pontja, (5) bekezdése, (6) bekezdése és 4/A. §-a alkalmazásával határozta meg. A felülvizsgálati eljárás alperes által előzetesen megfizetett illetékét a költségmentesség bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az alperes viseli.

[36] A Kúria a határozatát a Pp. 274. § (1) bekezdése alkalmazásával tárgyaláson kívül hozta meg.

Budapest, 2019. január 16.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
HM